

Голас Радзімы

№ 18 (1640)
8 мая 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Пяцёх сыноў праводзіла на фронт беларуская жанчына-маці Настасся Купрыянава, у жывых не застаўся ніводзін. Яна стала сімвалам мужнасці і патрыятызму нашага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Гэта ёй і яе сынам удзячныя нашчадкі ўзвялі помнік у Жодзіна.

Колькі кветак легла да яго ў Дзень Перамогі, колькі няпрошаных слёз выкацілася з вачэй... Так, Пермога — гэта і звонкі, шчаслівы юнацкі смех, і скуруха маці, жанок, якія і па сёння яшчэ кагосьці чакаюць з той далёкай вайны.

Фота С. КРЫЦКАГА.

Рэпартаж аб дэманстрацыі
працоўных, якая адбылася 1 мая
1980 года ў Мінску.

{«Свята вясны, міру і працы»
стар. 3

ПОМНІМ ЗМАГАРОЎ ПАІМЁННА

{«Партизан родом из Бельгии»

стар. 4—5

«...Я ў БІТВЕ ЛЁГ
ЗА ПРЫГОЖЫ РОДНЫ КРАЙ
АЗЁРНЫ»

{«Песня з прыроднага краю»
стар. 7

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

МЫ — САВЕЦКІ НАРОД

Прапаганда імперыялістычных дзяржаў тужыцца ачарніць наш сацыялістычны лад жыцця. «Парушэнне правоў чалавека», «абмежаванне правоў саюзных рэспублік», «насільная русіфікацыя» — гэтыя і іншыя выдумкі выпускае на свет, нібы тыя мыльныя пузыры, і амерыканскі друк. Усё гэта вядома для чаго: справакаваць нацыянальную варожасць у СССР. Але хлусня, як і той мыльны пузыр, вядома, жыве нядоўга. Пачуўшы сцвярджэнні аб той жа «русіфікацыі», нельга стрымаць смех.

Узяць, да прыкладу, маю сям'ю. Я — беларус, жонка — руская. У пашпарце нашага сына запісана: беларус. Заўважце: не рускі, а беларус. Вось вам і «русіфікацыя». У Данбас я прыехаў у пачатку шасцідзясятых гадоў і застаўся тут назавсёды. І дзе б я ні працаваў, ніхто мне не чыніў ніякіх перашкод з-за таго, што я беларус. На нашым прадпрыемстве ёсць прадстаўнікі многіх нацыянальнасцей — украінцы, рускія, грэкі, яўрэі. Наогул, у Данецку жыве больш за 90 нацыянальнасцей і народнасцей. Для ўсіх нас Радзіма — Савецкі Саюз.

Калі прыежджаю ў Беларусь, у свой родны горад Калінкавічы, мне даводзіцца быць на цэнтральнай плошчы. Тут побач з помнікам У. І. Леніну ёсць аляя герояў, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны, вызваляючы горад і раён. Іосіф Міроненка і Пётр Суркоў з Кубані, Зінаіда Самсонаў з Маскоўскай вобласці, Міхаіл Барысаў з Уладзімірскай вобласці, Аляксандр Данілаў з Комі АССР, Аляксей Азёрын з Мардоўскай АССР, Барыс Сураўцаў з Кіраўскай вобласці...

Сваё жыццё за вызваленне Калінкавіч аддалі рускі Аляксей Бялоў, украінец Еўстафій Кароль, армянін Агасі Мінасян, грузін Раквішвілі, узбек Курбанаў, татарын Галіеў, туркмен Ананбекаў, мардвін Куманёў і многія іншыя. Удзячныя землякі прыносяць на іх магілы кветкі. Іх імёнамі названы вуліцы і пасёлкі. А калі за акіянам некаму сніцца «нацыянальная варожасць» у СССР, то яны напэўна забываюць, што ўсе мы — савецкі народ. І сіла наша ў адзінстве і еднасці, якія выпрабаваны гісторыяй.

Ф. СЕВЯРЫН, г. Данецк.

СВЯТА
ВЯСНЫ,
МІРУ
І ПРАЦЫ

АРЛЯННЯТЫ СУРОВАГА ЧАСУ

Сыны і дачкі палкоў і партызанскіх атрадаў, юныя падпольшчыкі часоў Вялікай Айчыннай... Аб іх, беларускіх арлянятах, расказаюць экспанаты музея, які адкрыўся ў Мінску. Чырвоныя следпапы (так называюць дзяцей, што вядуць пошук герояў вайны), адшукані мноства дакументаў, фатаграфій і іншых матэрыялаў аб подзвігах 345 піянераў-герояў, запісалі іх успаміны, прасачылі далейшыя лёсы.

На адным са здымкаў група салдат разам з Героямі Савецкага Саюза М. Ягоразым і М. Кантарыя, якія ўзялі сцяг Перамогі над рэйхстагам. З імі ў незабыўным 45-м сфатаграфаваны сын палка, юны разведчык Георгій Арцёменкаў. Цяпер ён працуе электрзваршчыкам на заводзе ў Гомелі.

Баявы шлях ад Беларусі да Берліна прайшоў падлетак — сувязны партызанскага атрада імя Фрунзе, а затым воін першага Беларускага фронту Ваня Стасевіч. Старэйшыя сябры тады заўважылі рэдкія здольнасці смелага хлопца ў маляванні

і даручылі яму ў перапынках паміж баямі афармляць насценныя газеты, «баявыя лісткі», дарожныя ўказальнікі, на апошнім з якіх ён напісаў «Дарэйстага — 250 метраў». Сёння Стасевіч — выдатны мастак, заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

Вядомымі людзьмі, адзначанымі высокімі ўзнагародамі Радзімы, сталі многія з тых, хто хлапчукамі адважна змагаліся з ворагам. Былы юны сувязіст Іван Сакольчык — цяпер мінскі будаўнік, брыгадзір электрамонтажнікаў, Герой Сацыялістычнай Працы. Былы сын палка Ігнат Дзяжурка, выкладчык матэматыкі ў Пінскай школе, удастоены ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Усе арляняты ваенных гадоў, незалежна ад выбранай прафесіі, — лепшыя сябры сённяшніх піянераў. Яны наладжваюць паходы па месцах былых баёў, дапамагаюць ствараць пакоі баявой славы, вучаць дзяцей мужнасці.

Я. ГАЛКІН, г. Мінск.

Быццам чырвоная зара, узышла над нашай краінай першмайская раніца. Чырвоны колер — сімвал барацьбы і перамогі, радасці і святочнасці, і таму пунсовымі сцягамі, транспарантамі, яркім кумачом Першамай прыбраў вуліцы гарадоў, пасёлкаў, вёскі і новабудойлі.

Надзвычайна ўрачысты і маляўнічы Мінск. Громам музыкі, песнямі, флагамі, радаснымі тварамі тысяч людзей, што выйшлі ў калонах дэманстрантаў на вуліцы, сустрэў горад-герой Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных.

Дзень гэты сёлета меў свае асаблівыя прыкметы. Напярэдадні 1 Мая прагрэсіўнае чалавечтва адзначыла 110-ю гадавіну з дня нараджэння правадыра сусветнага пралетарыяту Уладзіміра Ільіча Леніна. Мы рытуемся да 35-годдзя Вялікай Перамогі савецкага народа над фашызмам. Завяршаецца апошні год дзесятай пяцігодкі. Працоўныя Беларусі ганарацца сваім укладам ва ўсенародную барацьбу за далейшы росквіт магутнасці краіны. Звыш 4,5 тысячы працоўных калектываў, амаль 107 тысяч чалавек ужо завяршылі пяцігадовыя заданні.

Калоны дэманстрантаў прайшлі перад трыбунамі, з якіх віталі іх кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі, ветэраны ленинскай партыі, прадстаўнікі партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый, дзеячы навукі, літаратуры, мастацтва, госці мінчан. Святочнае шэсце пачалося з ганаровага эскорта матацыклістаў, якія суправаджалі чырвоныя сцягі з партрэтамі К. Маркса, Ф. Энгельса, У. Леніна. Як сімвал непарушнага

адзінства савецкіх народаў над плошчай велічна праплыў Дзяржаўны флаг СССР у акружэнні флагаў пятнаццаці саюзных рэспублік-сясцёр. Кожны раён беларускай сталіцы маляўніча аформленымі калонамі расказаў аб сваіх працоўных і творчых поспехах, аб здабытках і перамогах працоўных. Па традыцыі першамайскае шэсце завяршылася маршпарадам спартсменаў і фізкультурнікаў. Мінчане ганарацца, што сёлета сталіца Савецкай

Беларусі будзе прымаць спартсменаў і гасцей Алімпіяды-80. Усенароднымі ўрачыстасцямі, мноствам чырвоных сцягоў і яркіх транспарантаў разлілося свята міру і працы па гарадах і вёсках Беларусі. Усюды ў рэспубліцы адбыліся святочныя маніфестацыі, мітынгі, вечары, народныя гуляні. НА ЗДЫМКАХ: Мінск. 1 Мая 1980 года. Дэманстрацыя працоўных на Цэнтральнай плошчы сталіцы. Фота С. РАМАНЧУКА.

Атрымае ліст ад Мікалая, нагадае яго гарзлівы, вясёлы характар. Успомніць, як ён любіў ёй дапамагаць у хатніх справах. Які здольны быў да любой работы! Аб кожным прыгадаецца што-небудзь для яе таямнічае, якое напоўніць мацярынскае сэрца вялікай асалодай любові і спагады да іх. Ну, а пакуль чакае пісьмаў (хоць і прыходзяць яны часта), яна знаходзіць ва ўтульным доме ў любым кутку што-небудзь звязанае з кожным. І паразважае, нібы пагутарыць з імі. Нават выйдзе ў сад, і там аб іх напамінаць пасаджаныя імі дрэвы, якія збіраюцца вось вось зацвісці.

Пашкадуе, што гады бяруць сваё, і яна не можа, як раней, паехаць да іх. А бывала і ў Брэсце ў Мікалая, у Падмаскоў'і ў Георгія і Яўгенія. Вось толькі да Леаніда на далёкую Поўнач, і да Васіля ў Сярэдняю Азію не давалася. Але не бяда. Нядаўна зусім, на 8 Сакавіка, быў Яўгеній з сям'ёй, дарчыня, — традыцыя — прыязджаць толькі з сям'яй. А цяпер маці чакае Мікалая і Васіля. «А мо-

жа і Леанід з Георгіем завітаюць», — спадзяецца яна...

Ёй успамінаецца той даўні радасны дзень, калі яны чацвёрка, нібы згаварыўшыся, прыехалі ў родны дом. «Колькі было хвалюючага, шчырага, не перадаць!» — кажа Ганна Яфімаўна. І нібы зноў адчувае тую ж хвіліну, — на вачах слёзы. У прасторнай хаце стала раптам цесна: унукі, сыны, нявесткі і ўсе — адна сям'я. Дружная між сабой, уважлівая да маці! Дзесяць унукаў мае Ганна Цікунова. А нядаўна паведамлілі: нарадзіўся праўнук. Значыць, бярэ разбег трэцяе пакаленне...

З Поўначы і Поўдня, з Захаду і з Усходу спяшаюцца да яе пісьмы, ці едуць у водпуск сыны, унукі. Маці жыве надзеяй на спатканне. І як ніхто ў свеце хвалоецца за тое, каб было спакойна на зямлі! Нібы тыя зоркі на іх пагонах, свеціцца зорка яе надзеі. І прафесія, абраная яе сынамі, а цяпер і ўнукамі, мацуе ўпэўненасць у тым, што надзея ўсіх маці на моцны мір спраўдзіцца.

Георгій ПАВУЛЯ.

ВСПОМИНАЕТ УЧАСТНИК НЕЗАБЫВАЕМОГО СОБЫТИЯ

ПАРАД
ПОБЕДЫ

24 июня 1945 года. Парад Победы на Красной площади в Москве.

24 июня 1945 года — незабываемая для всех нас дата. В этот день в Москве на Красной площади состоялся военный парад в честь Победы советского народа и его Вооруженных Сил над гитлеровской Германией.

С какой радостью мы, воины 9-й гвардейской армии, встретили сообщение о том, что в Москве состоится военный парад, в котором примут участие сводные полки всех фронтов! В состав этих полков отбирались наиболее отличившиеся в боях солдаты, матросы, сержанты, старшины и офицеры, удостоенные высоких правительственных наград. Большинство из них — коммунисты и комсомольцы. Участие в параде было радостным событием в жизни каждого из нас, мы готовились к нему как к большому празднику.

Помнится, как нашему поезду, в котором ехал в столицу сводный полк 3-го Украинского фронта во главе с Маршалом Советского Союза Ф. Толбухиным, давали «зеленую улицу» на всем пути от Праги до Москвы. С чувством большого волнения и боли глядели мы на родную, недавно освобожденную от гитлеровских оккупантов землю, видели огромные разрушения. И мы думали тогда: сколько же потребуется человеческого труда, чтобы залечить эти тяжелые раны!

Ранним июньским утром наш поезд прибыл на Белорусский вокзал. Москва! Как много мы думали о ней, как часто видели ее в своих солдатских снах... Мы ехали по широким и чистым улицам столицы, любуясь ее праздничным нарядом и радуясь тому, что советские люди сберегли свою любимую Москву.

Нас разместили в одном из подмосковных военных городков. Целый месяц здесь проходила подготовка к параду. Полк ежеднев-

но занимался строевой подготовкой, тщательно отработывая церемониальный парадный марш.

...Наконец наступил долгожданный день. В Москве царил праздничная обстановка, хотя утро выдалось хмурим.

Торжественно выглядела Красная площадь. Гранитные трибуны, протянувшиеся вдоль Кремлевской стены, переполнены народом. Несмотря на дождливую погоду, люди пришли задолго до начала парада. Их лица светились радостью и счастьем.

Выравнивая ряды, строились войска. Раздавались слова команды.

9 часов 55 минут. С чувством огромного волнения мы наблюдали, как на трибуну Мавзолея поднимаются руководители Коммунистической партии и Советского правительства. С гостевых трибун их приветствовали бурными аплодисментами. Волнующая и торжественная минута, наполнявшая сердца такой непередаваемой теплотой, что люди забыли про дождь и пронизывающий ветер...

В десять часов утра бой кремлевских курантов возвестил о начале парада. Из ворот Спасской башни выехал на белом коне принимающий парад Маршал Советского Союза Г. Жуков. Ему отдал раторт командующий парадом Маршал Советского Союза К. Рокоссовский. После объезда войск маршал Жуков с трибуны Мавзолея от имени Коммунистической партии и Советского правительства поздравил всех собравшихся на площади с великой победой над фашистской Германией.

Маршал Жуков подвел итоги Великой Отечественной войны, говорил о той решающей роли, которую сыграл Советский Союз в разгроме фашистской Германии и ее сообщников по агрессии, достижении исторической победы.

Зазвучал Гимн Советского Союза. Одновременно с кремлевских стен грянули залпы артиллерийского салюта. Парад Победы начался.

Мимо Мавзолея Ленина под звуки торжественного марша шли победители. Во главе сводных полков — прославленные военачальники, талантливые представители советского военного искусства К. Мерецков, Л. Говоров, И. Баграмян, А. Василевский, К. Рокоссовский, В. Соколовский, И. Конев, А. Еременко, Р. Малиновский, Ф. Толбухин. По Красной площади шла гордая, закаленная в боях армия, пронесшая знамена свободы от Москвы-реки и Волги до Шпрее и Эльбы. Шли защитники Москвы и Ленинграда, Новороссийска и Сталинграда, освободители Варшавы и Вены, Белграда и Праги.

После прохождения сводных фронтовых полков оркестр внезапно смолкает. Раздается резкая дробь барабана. Взоры всех присутствующих устремляются к необычной колонне. 200 советских воинов несут склоненные до земли знамена разгромленных фашистских частей и соединений — трофеи советских войск. Поравнявшись с центральной трибуной, победители бросают фашистские стяги на мостовую, к подножию ленинского Мавзолея.

Два часа продолжался этот незабываемый военный парад. А затем состоялась праздничная демонстрация трудящихся. Это была первая демонстрация мирного времени.

Георгий ШУМИЛИН,
полковник в отставке.
(АПН).

ГЛЫБОКАЯ ЗАКЛАПОЧАНАСЦЬ

У гэтыя дні Беларускае рэспубліканскае камісіі садзейнічання Савецкаму фонду міру атрымлівае шматлікія пісьмы ад рабочых і працаўнікоў навукі і культуры, студэнтаў і школьнікаў. У іх выказваецца глыбокая заклапочанасць у сувязі з ростам міжнароднай напружанасці, выкліканай авантурыстычнымі дзеяннямі імперыялістычнай адміністрацыі ЗША, паведамляецца аб усё новых узносах на рахунак Савецкага фонду міру.

У пісьме, якое мы атрымалі ад Мітрапаліта Мінскага і Беларускага, Патрыяршага экзарха Заходняй Еўропы Філарэта, гаворыцца аб тым, што ўзмацненне мілітарызацыі Захаду, замарожванне ратыфікацыі Дагавору АСУ-2, выкарыстанне рэвалюцыйных падзей у Афганістане для нацягвання напружанасці ў адносінах паміж Усходам і Захадам тояць у сабе небяспеч-

ныя вынікі. Цалкам адабраўчы знешнюю палітыку Савецкага ўрада, які паслядоўна выступае за перамогу ўсеагульнага міру і справядлівасці, праваслаўныя веруючыя Беларусі ўносяць свой пасільны ўклад у справу абароны міру.

У адказ на заклік гарадскога сходу актыву Савецкага фонду міру: «З яшчэ большай энергіяй працаваць дзеля прадухілення новай вайны, дзеля ўмацавання магутнасці нашай Радзімы» Мітрапаліт Філарэт пацвярджае гатоўнасць і надалей усямерна садзейнічаць памнажэнню сродкаў Савецкага фонду міру і паведамляе аб сваім чарговым узносе ў Фонд міру добраахвотнага ахвяравання ў суме 25 000 рублёў.

М. ЯГОРАУ,
намеснік старшыні Беларускай
рэспубліканскай камісіі садзейнічання
Савецкаму фонду міру.

НАГРУДНЫМ ЗНАКОМ ПОСМЕРТНО
НАГРАЖДЕН ГЕНРИХ БЛЕММАПАРТИЗАН РОДОМ
ИЗ БЕЛЬГИИ

Архивные сведения предельно лаконичны. Генрих Блемма, 1912 года рождения, по национальности бельгиец, с 24 июля 1943 года по 4 июня 1944 года числился рядовым партизанского отряда «За Родину», действовавшего на Минщине. Прибыл в отряд из поселка Боровляны, где служил в немецкой части. Погиб в бою с немецко-фашистскими захватчиками 4 июня 1944 года. Адрес его семьи в годы войны был: Брене (Блемма) Жульма, Дроггелъ Босс, 37, Ерюс-сель, Бельгия.

Люди, с которыми Генрих Блемма делил опасности и тревоги партизанской жизни, вспоминают о нем тепло и подробно, хотя порой не уверены в каких-то датах, названиях... Прошло столько лет, да и кто в то время стремился запомнить мелочи повседневной жизни!

В ОТДЕЛЕНИИ — НОВЫЙ
БОЕЦ

— Когда я весной 1944 года вернулся после ранения (а госпиталь был в соседнем отряде), — вспоминает Анатолий Малашевский, — бель-

гиец уже был в отряде. В штабе мне сказали, что определили его в мое отделение. Я сперва даже обиделся: зачем мне фашиста какого-то подбрасывают. Но очень скоро изменил свое мнение. Генрих Блемма оказался хорошим солдатом. Числился рядовым бойцом, хотя имел звание капитана. Историко его появления у нас мы недавно пытались восстановить на встрече ветеранов отряда. Из воспоминаний возникли две версии. Общее в них то, что Генрих Блемма во время службы в немецкой армии здесь, на нашей земле, имел конфликт с командованием из-за жестокости оккупантов. И его то ли держали в подвале до расстрела, то ли гнали в колонне военнопленных... В результате партизанского налета Генрих получил свободу. И ушел в лес, к народным мстителям. Было это зимой, по словам Адама Шиха. Летом, по мнению Федора Коршакевича.

— Мы не хотели брать его к себе в отряд, — дополняет Адам Климентьевич. — Он ведь был в немецкой, вражеской форме, хотя и без погон.

пішуць землякі

Дорогие товарищи!
Общество «Родина» советских граждан города Роттердама поздравляет вас с Днем солидарности 1 Мая и Днем Победы 9 Мая.

Желаем вам и всему народу Белоруссии много счастья, хорошего здоровья и успехов!

Члены и правление
Общества «Родина».

Голландия.

Уважаемые сотрудники общества «Радзіма» и редакции газеты «Голас Радзімы»!

Сердечно поздравляем вас и весь советский народ с международным днем трудящихся 1 Мая. Желаем вам здоровья, успехов, радости и большого счастья! Особенно гордимся и рады, что Олимпиада-80 впервые в истории Олимпийских игр будет проводиться в Советском Союзе.

Желаем советским спортсменам во всех видах спорта самых лучших результатов!

С искренним уважением
Н. ЧЕРЕПАНОВА,
Н. ХРЕНКОВА.
г. Брисбен, Австралия.

Віншую калектыў рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і ўсё мой родны народ з Першамаем!

Жадаю нашай Радзіме і надалей паспяхова мацаваць адзінства і салідарнасць працоўных усяго свету!

С. ТРЫХАНЮК.
ЗША.

Наша сям'я ад усяго сэрца віншуе супрацоўнікаў газеты «Голас Радзімы» са святам 1 Мая.

Жадаем вам добрага здароўя, шчасця і радасці, далейшых поспехаў ва ўмацаванні культурных сувязей з суайчынікамі за мяжой!

Н. ГАЛІОНКА.
Галандыя.

По случаю Международного дня солидарности трудящихся примите искренние поздравления от членов Русско-славянского культурного общества в Австралии.

Желаем вам и всему советскому народу доброго здоровья, счастья и мира! Желаем также, чтобы все планы последнего, завершающего года пятилетия были успешно выполнены! Это сделает нашу Родину еще сильнее, а ее могущество — залог мира на земле.

По поручению членов
РКСО секретарь А. ОЖИ-
ГАНОВ.
Австралия.

Паважаная рэдакцыя газеты «Голас Радзімы»! Віншуем з 1 Мая! І ў гэтым жа месяцы 9 мая — 35-годдзе Перамогі, якое ў вас будзе адзначацца вельмі ўрачыста. Жадаем вам і ўсяму савецкаму народу сустрэць гэтыя святы ў радасці і дабрабыце. Прыміце ад нас з далёкай Аўстраліі самае сардэчнае прывітанне і самыя добрыя пажаданні. Вялікіх поспехаў ва ўсіх ваших справах!
I. і E. КРОТАВЫ.
Аўстралія.

Ад усяго сэрца віншую ўсіх супрацоўнікаў рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» з Днём міжнароднай салідарнасці працоўных — Першамаем і з Днём Перамогі над фашысцкай Германіяй!

Жадаю вам моцнага здароўя, шчасця ў асабістым жыцці і далейшых поспехаў у вашай высякароднай рабоце. Няхай будзе мір ва ўсім свеце!

З сяброўскім прывітаннем і павагай.
С. ГУРЭВІЧ.
ЗША.

Дарагія сябры!
Усе суайчыннікі, якія жывуць у Галандыі, і нашы семі віншуюць рэдакцыю газеты «Голас Радзімы», усяго доблесны беларускі народ са святам салідарнасці працоўных 1 Мая і 35-й гадавінай Вялікай Перамогі над фашысцкай Германіяй! Жадаем добрага здароўя, поспехаў ва ўмацаванні міру для шчасця людзей зямлі!
Т. МАРЧАНКА.
Галандыя.

как разжалованный. Но он упрямо шел за нами в лес. В отряде через переводчика объяснил, что мобилизовали его немцы насильно.

В сапоге под подкладкой, как оказалось, Генрих Блемма хранил первую страницу партийного билета. Он был бельгийским коммунистом.

На первых порах с новым партизаном объяснялись жестами, мимикой. Но он быстро усвоил необходимый для общения минимум слов. Первыми среди них были «партизан», «большевик», «хлеб», «руки вверх!».

ЖИЗНЕРАДОСТНЫЙ ЧЕЛОВЕК

Рыжеволосый, веснучатый Генрих Блемма любил пошутить, чтобы поднять настроение у бойцов. Особенно удавалось это ему, когда он вспоминал о боксе. До войны он активно занимался спортом, ездил на соревнования во Францию, собирался (или ездил) в США. С того времени у него одно ухо было словно помятое, нос с заметной горбинкой. Рассказывая свои веселые боксерские истории, Генрих демонстрировал спортивные приемы. И партнером почти всегда брал Адама Шиха, молодого партизана, с которым они подружжились, спали в одном шалаше, часто вместе ходили на задание. Адам Климентьевич был моложе бельгийца. И очень смущался, когда тот шумно и настойчиво танцевал его утром из шалаша на зарядку или учил боксу.

По своей природной застенчивости и тактичности

Ших спрашивать лишнее не решался. Знал: вестей от родных Генрих не получал со времени оккупации Бельгии. Отец то ли арестован был, то ли убит. Ждали его дома лишь мать и сестра. Кажется, одна из них была учительницей по профессии. Еще помнится Адаму Климентьевичу, что Генрих Блемма любил рассказывать о своем городе... Видно, чтобы не расчувствоваться, всегда лирические разговоры завершал шуткой: «Вот кончится война, будем ездить друг к другу в гости».

НА ЗАДАНИИ

— Я высоко оценил своего нового бойца уже в первой партизанской операции, — вспоминает Анатолий Малашевский. — Мы отбивали убранный крестьянами хлеб, который немцы пытались увезти в гарнизон. Бельгиец очень метко стрелял. Перебежит, присядет, локоть поставит на колено, прицелился — и готово! Почти без промаха. И патроны бережно расходовал. За этот короткий бой уничтожил четырех полицейских.

— Этот случай и я хорошо помню, — говорит Федор Коршакевич. — Меня поразила быстрота, с которой бельгиец стрелял или менял позиции. Мы в основном вели огонь лежа.

— Да, солдат Генрих Блемма был отменный, — продолжает Анатолий Андреевич. — Свои военные знания он не таил. Советы всегда давал дельные, полезные, применительно к ситуации.

Смело шел в разведку, нашим партизанам доверял всецело. Вот ни разу не удалось мне сходить с ним на «железку» (т. е. на железную дорогу — В. Т.). Его часто штаб бригады забирал, перебрасывал в другие группы для спецзаданий.

Следует, пожалуй, сказать, что попал Генрих Блемма в отряд «За Родину» бригады им. М. Фрунзе. Зонай действия отряда была территория довоенных Минской и Вилейской областей, между городами Логойск—Плещеницы—Вилейка—Молодечно. Но партизаны часто ходили и за Борисов, и в Литву.

ПОСЛЕДНИЙ БОЙ

Летом 1944 года, когда немцы затеяли очередную карательную экспедицию, партизаны стали отходить на северо-восток, в район озера Палик. Не найдя надежного укрытия и в тамошних дремучих лесах, бригада разделилась на небольшие группы для прорыва через вражескую цепь.

Адам Ших, который и в те дни был вместе с Генрихом Блемма, вспоминает, что на прорыв пошли ночью у шоссе Логойск—Плещеницы в районе деревни Козыри. От ракет и трассирующих пуль было светло, как днем.

Генрих выскочил на шоссе с пулеметом. Первую цепь фашистов партизаны сбили. Прозвучала команда «ложись», а бельгиец — «Вперед, надо!» — и тут напоролся на очередь...

— По заданию комиссара отряда, — вспоминает Ана-

толий Малашевский, — я ходил на место этого боя недели две спустя. Погибших было очень много. Там я увидел и нашего бельгийца. Он сидел, приклоненный к сосне. Не могу ручаться, что опознал верно: поймите мое состояние, примите во внимание летнюю жару... Но все же его «боксерские» уши и нос — четкая примета. Его сидячее положение наводит на мысль, что он не был убит той очередью, а лишь смертельно ранен, и либо сам, либо с помощью партизана смог отползти в лес. Я был в разведке и не мог даже похоронить погибших. Это сделали местные жители.

ЕДИНАЯ ЦЕЛЬ

Встречаясь с ветеранами, чтобы записать их воспоминания о бельгийце-антифашисте, я невольно просила их рассказать и о собственных делах — военных и послевоенных. И уходила всегда с полным блокнотом и слезами на глазах. Нет, никто из собеседников не жаловался, не стремился растрогать меня своим героизмом или чьей-то трагедией. Они говорили просто и спокойно. Дескать, такая судьба выпала на долю их поколения. Они должны были отстоять родную землю, Советскую власть, победить фашизм.

Владимир Борсук, председатель Белорусского республиканского совета спортобщества «Спартак», в мой вопрос о бельгийце-партизане сразу же внес поправку.

— Из Нидерландов он был. Коммунист, воевал в

Испании, в интербригаде. Когда после оккупации родины его призвали в немецкую армию, стал шофером: в Молодечно возил коменданта. Он и в партизаны сбежал на машине, на грузовой, правда.

— А звали как вашего иностранца?

— Римальд де Юнг, попросту Рем.

Вот и еще одна судьба, одна ниточка, которая оборвалась на нашей земле, в бою с немецкими оккупантами. В отряде «Штурм» бригады «Штурмовая» — по дислокации это были соседи бригады им. М. Фрунзе — с лета 1942 по весну 1944 года сражался антифашист-голландец.

Я выхожу от Владимира Игнатьевича — спортобщество расположено на площади Свободы в Минске — и сразу же вижу мемориальную доску на доме напротив. Она напоминает о немецко-антифашисте Фрице Шменкеле, Герое Советского Союза...

Единая цель была у этих людей — представителей разных стран и моих земляков. Поэтому они нашли общий язык, стали плечом к плечу в борьбе со злейшим врагом человечества.

В прошлом году на традиционной встрече бывших партизан Совет ветеранов бригады им. М. Фрунзе принял решение наградить Генриха Блемма нагрудным знаком (посмертно). Награда пока хранится в обществе «Радзіма».

Валентина ТРИГУБОВИЧ.

нашы спавутыя землякі

ЖЫЦЦЁ І ПОДЗВІГ ГЕНЕРАЛА РАГУЛІ

Калі ў 1917 годзе Іван Рагуля стаяў пад аркай Генеральнага штаба і, як сотні прышоўшых сюды чырванаруждзейцаў і салдат, чакаў сігналу да атакі, яго, напэўна, апаноўвалі складаныя думкі. Які дзіўны паварот у лёсе: былі прапаршчык — сярод рабочых аружэйнага завода, дзе да лютаўскіх падзей прымаў кулямёты для свайго запаснога палка. Зараз ён разам з усімі рынецца цераз Дварцовую плошчу туды, дзе засеў Часовы ўрад. Зараз прагрыміць выстрал з «Аўроры», яны штурмам возьмуць Зіміні, і з гэтага рубяжа пачнецца яшчэ больш жорсткая барацьба за новае жыццё, і Рагуля — я ўдзельнік! Іншага шляху ў Івана Лявонцьева не было і быць не магло.

Ён нарадзіўся ў 1895 годзе на Навагрудчыне ў сялянскай сям'і. Рана страціў бацькоў і ўжо з чатырнаццаці гадоў парабкаваў. Урываў час для вучобы і хутка стаў больш адукаваным за сваіх ровеснікаў. У 1915 годзе быў забраны ў салдаты, адпраўлены на фронт. Кемлівага, храбрага кулямётчыка заўважылі. Георгіеўскі крыж неўзабаве ўпрыгожыў грудзі бравага ўнтар-афіцэра. Вайна падкасіла афіцэрска са-стаў. На фронце не халала камандзіраў. Начальства стала прыглядацца да ніжэйшых

чыноў і некаторых вылучала на камандныя пасады. Мужнасць і доблесць вылучылі Івана Рагулю ў прапаршчыкі кулямётнай каманды. Але яго камандзіры не разгледзелі ў душы маладога афіцэра бунтарскі, рэвалюцыйны дух. Даволі заканамерна, што ў лютаўскія дні Іван Рагуля адным з першых ваенных прадстаўнікоў на аружэйным заводзе ў Піцеры сарваў з сябе ненавісна афіцэрскае пагонь.

Са штурму Зіміняга пачынаецца баявы шлях камандзіра маладой рабоча-сялянскай Чырвонай Арміі. І. Рагуля ваюе супраць Юдзеніча і белафінаў, змагаецца на іншых франтах. А пасля грамадзянскай вучыцца, спасцігае ваенную навуку на розных курсах і акадэмічных факультэтах.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, генерал Рагуля сфарміраваў дывізію народнага апалчэння Маскоўскага раёна горада Масквы, пазней перайменаваную ў 17-ю стралковую дывізію. З ёю ў саставе 3-й арміі вёў баі на рацэ Дзясьне на поўдзень ад горада Жукаўкі, быў узнагароджаны ордэнам Суворова 2-й ступені. Так адзначыў Савецкі ўрад палкаводчы талент і аператыўнае майстэрства цяпер ужо камандзіра 80-га стралковага корпуса генерал-маёра Івана Рагулі.

Напэўна, Іван Лявонцьеў адчуваў сябе шчаслівейшым чалавекам, калі 3-я армія пался разгрому нямецка-фашысцкіх войск на Курскім напрамку была павернута крыху на поўдзень, да граніч Беларусі. Гэта быў канец верасня 1943 года, пачатак вызвалення беларускай зямлі.

Праз дваццаць восем гадоў Рагуля вярнуўся на Радзіму, знявачаную ворагам, але не скораную.

Спраўднымі гаспадарамі на часова акупіраванай беларускай зямлі ўсё ж былі падпольшчыкі і партызаны. У штаб корпуса І. Рагулі ішлі данясенні, што ў напрамку пра-соўвання яго дывізіі народныя мсціўцы пускаюць пад адхон паязды, знішчаюць калоны аўтамашын з варажымі салдатамі, захопліваюць палонных, гоняць адступаючых гітлераўцаў з палаявых дарог на адкрытыя магістралі.

А вось і Сож. Да яго 80-ты корпус падышоў на поўдзень ад Прапойска (цяпер Слаўгарад). У гэтым месцы левы бераг ракі пойменны, балоцісты, правы высокі. Па ім і праходзілі ўмацаванні «Усходняга вала» — апошняй надзеі гітлераўцаў. Аднак стралковая дывізія палкоўніка В. Канава-лава захапіла плацдарм на занятым ворагам беразе, яму дапамаглі іншыя часці, і не-

ўзабаве за Сожам на невялікім участку сканцэнтравалі ўвесь корпус. Войскі з нецярпеннем чакалі загалу аб наступленні: наперадзе Днепр — другая паласа «Усходняга вала», а за ім — аператыўны прастор! Мне давалося чытаць распрацаваныя напярэдні вызвалення Гомельшчыны штабам генерала Рагулі дыспазіцыі. У кожным радку адчувалася непахісная воля, яснае палкаводчае мысленне і стойкая ўпэўненасць камкора ў поспеху аператыву.

У жыцці франтавіка, якое можа абарвацца ў любую мінуту, асабліва дарагія і памятнае падзеі і даты, калі вырашаўся лёс аператыўнай задумы. Для Івана Лявонцьева такой датай стала 22 лістапада 1943 года. У гэты дзень пасля магутнай артылерыйскай падрыхтоўкі 80-ты корпус, знаходзячыся ў першым эшалоне 3-й арміі, рынуўся на прарыв варажэй абароны. За тры сутак яго войскі з жорсткімі баямі дасягнулі берагоў Дняпра і тут надзейна замацаваліся. Гэта быў поспех, і поспех немалы. Камандуючы Беларускай фронтнай арміі К. Ракасоўскі, па ўласнаму прызначэнню, не чакаў такога шчаслівага развіцця падзей. У выніку гэтага імклівага ры-

[Заканчэнне на 7-й стар.]

НОВАЕ АДДЗЯЛЕННЕ ДРУЖБЫ

Устаноўчая канферэнцыя, якая адбылася 28 красавіка ў Мінску, прыняла рашэнне стварыць Беларускае аддзяленне Таварыства савецка-аўстрыйскай дружбы. У саставе праўлення — прадстаўнікі шырокіх колаў грамадскасці, прадырэмстваў і арганізацый, калектывы якіх падтрымліваюць сяброўскія сувязі з Аўстрыйска-савецкім таварыствам, яго аддзяленнямі і г. д. Старшынёй праўлення аддзялення выбраны міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі БССР А. Бязлюдаў.

З ВЫПАДКУ ДАТЫ

Споўнілася 35 гадоў з дня падпісання Дагавора аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж СССР і ПНР, які з'явіўся выніком сумеснай барацьбы двух народаў супраць гітлераўскага фашызму, першым міжнародным актам адраджанай Польшчы.

З выпадку знамянальнай даты генеральны консул Польскай Народнай Рэспублікі ў Мінску М. Дрэўняк наладзіў 21 красавіка прыём.

Фатаграфіі, якія сталі гісторыяй: першыя месяцы вайны, цяжкія баі вядуць пехацінцы пад Мінскам; перамога — салдаты вяртаюцца дамоў праз беларускую сталіцу.

АКТУАЛЬНАСЦЬ КНІЖКІ «Я З ВОГНЕННАЙ ВЁСКИ...» У СЁННЯШНІМ ТРЫВОЖНЫМ СВЕЦЕ

КОЖНАЕ СЛОВА — ПРАЎДА

Помніце, людзі!
Войны не пахнуць
дабром.
Покуль існуе вайна
на планеце,
Людзям не будзе спакою
на свеце.
Алесь БАЧЫЛА.

КНІГА беларускіх пісьменнікаў Алесея Адамовіча, Янкі Брыля, Уладзіміра Калесніка «Я з вогненнай вёскі...» выйшла ў 1975 годзе, праз трыццаць гадоў пасля перамогі над гітлераўскай Германіяй. Гэта дакументальная трагедыя, як вызначылі жанр твора самі аўтары, была сапраўдным узрушэннем для кожнага, хто браў яе ў рукі. У гады гітлераўскай акупацыі ў Беларусі было лішчана амаль паўтара мільёна мірнага насельніцтва. Што гэта за людзі, аб чым думалі яны перад смерцю, якой была іх апошняя хвіліна? Са старонак кнігі-абвінавачвання, кнігі-рэквіема па загінуўшых загучалі галасы тых, хто бачыў смерць сваіх блізкіх, смерць сваіх дзяцей, каму выпаў той адзіны з тысяч шанец, і яны, перажывшы ўласную смерць, засталіся жывы.

Вось паслухайце, што гаворыць жыхарка вёскі Жыліні Брод Слуцкага раёна Сцяпаніда Дардынская:

«...У мяне шасцёрка дзяцей было, але яны не тое што дзеці — і дваццаць сёмага года, і большыя. Большы сын стаў гаварыць, ён быў у ваенным бушлаце, ён кажа:

— Мама, ідуць нас біць. Дык я глянула ў акно, дык яны ўжо на кухні. Трох прыйшло ўжо ўбіваць. Дзеці меншыя да мяне, а я на яго кажу:

— Хоць бы ты скрыўся дзе, а то забяруць у Германію.

А яны як прыляцелі, дык да яго: «Парцізан!» — ды і яму, а другі — на мне. Дык я, як убіваў таго сына, дык я во так глянула на яго, на сына... І дзеўчына ў мяне на руках, дык ён на мяне стралю, не пацэлю ўжо ў галаву, дык во сюдою куля прайшла і во дзе засела... І дзевачка ў мяне тры гады была на руках. Дык я не знаю, ці я яе задушыла, калі ўпала, але я ўжо не чула больш ніякага... Сталі дзеці крычаць, стаў ён страліць у гэтага большага хлопца ды ў мяне — дык я ўжо не помню тады... Да памяці дайшла, паглядзела гэтыя дзеці па хаце — вядома, пабітыя. Пасядзела ды зноў лягла. Ды ўжо ляжала, Кроўі было многа ў хаце... Потым прыйшлі яны ў хату ды нечым як стукнулі — ужо і гарыць хата. Я сядзела, сядзела, ужо і крыша на мяне кідаецца, і галава мая абгарэла, і адзёнка мая гарэла. І няма мне дзе дзявацца. Ужо нікога, цішыня».

Ужо ў каторы раз я гартаю старонкі кнігі. Не магу адкласці яе ўбок. Чытаю расказ адной жанчыны, дру-

гой і раптам адчуваю, што мне становіцца млосна, пльвучць, гайдаюцца перад вачыма здымкі, літары, кніга. Колькі ж мужнасці, вытрымкі, цяперення спатрэбілася аўтарам, каб выслухаць і запісаць расказы людзей пра тое, што яны перажылі! На працягу чатырох гадоў пісьменнікі жылі побач з непераможным чалавечым болем, побач з пакутлівай памяццю, якую не гоіць час. Яны праехалі 36 раёнаў, пабывалі ў 151 беларускай вёсцы, выслухалі 341 чалавека, наездзілі каля 15 000 кіламетраў, здалі ў архіў 72 кіламетры магнітнай плёнкі, знішчылі з яе 785 старонак тэксту. У дарозе, гавораць аўтары, яны знайшлі і назву сваёй кнігі. «Я не з гэтай, але я таксама з вогненнай вёскі», — сказала ім адна жанчына.

Ацэньваючы пісьменніцкі і чалавечы подвиг А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка, Канстанцін Сіманаў у кнізе «Сёння і даўно» напісаў: «Я прачытаў апублікаваныя ў часопісе «Октябрь» раздзелы з кнігі «Я з вогненнай вёскі...», і яны зрабілі на мяне вельмі моцнае ўражанне. Найглыбейшай павягі заслугоўвае работа яе аўтараў — я ясна ўяўляю, як цяжка было рабіць гэтую кнігу, якіх вялізных намаганняў, вытрымкі і, нарэшце, мужнасці, бязбожнай рашучасці глядзець гору ў вочы патрабавала гэта работа. Гэта таленавітая кніга, мантаж у ёй дакладны і верны, захавана асабістая інтанацыя расказаў людзей, з якімі сустракаліся стваральнікі кнігі і чые расказы запісвалі».

«Гэта найбольш велічны помнік, трагічны помнік беларускаму народу, — гаворыць украінскі пісьменнік Платон Варанько. — Нічога роўнага на сваёй сіле, па страшнай праўдзе ў нас яшчэ не было ў літаратуры».

На Захадзе часам не разумюць, чаму савецкія пісьменнікі не перастаюць пісаць пра вайну. Нам раіць думаць і пісаць пра іншае, забыць мінулае. А мы не можам яго забыць, таму што нават 35 пасляваенных гадоў не сцішылі наш боль, таму што слова праўды пра вайну патрэбна новаму пакаленню, ад якога цяпер залежыць мір і будучае зям-

лі. Пісьменнік, які ведае пра вайну, гаворыць А. Адамовіч, абавязаны перадаць чытачу сваю трывогу і сваё напярэджанне.

Кніга «Я з вогненнай вёскі...» у першую чаргу хвалюе тых, хто сам перажыў вайну, у чыёй душы яна назаўсёды пакінула балючы рубец. А ці даходзіць яе трагічны сэнс да моладзі, да юнакоў і дзяўчат, якія ніколі не чулі свісту куль і выбухаў бомбаў, не бачылі разбураных гарадоў і спаленых вёсак? Адказам на гэта пытанне, здаецца мне, магло б быць пісьмо аўтарам кнігі дырэктара маскоўскай школы Шыны Баранцавай. «Я гісторык, — пісала яна, — даю ўрокі ў 10-м класе, вывучаю з дзецьмі гісторыю Вялікай Айчыннай вайны... І вось нядаўна ў «Літаратурнай газете» быў надрукаваны ўрывак з кнігі «Я з вогненнай вёскі...», які мы прачыталі ў класе ўголас. Каб вы ведалі, як ён узрушыў дзяцей, у якой цішы гучала кожнае слова...»

У маладых кніга выходзіць патрыятызм, жаданне засланіць, абараніць Радзіму ад ворага, Ф. Карацурын жыве цяпер у Таджыкістане, а ваенную службу праходзіў у Беларусі. У пісьме ён шчыра дзякуе пісьменнікам за кнігу і расказвае, што тры разы пабываў у Хатыні. «Назаўсёды я адзіначу для сябе, — піша былы салдат, — што трагедыя Хатыні не павінна паўтарыцца, што трэба любіць Радзіму бязмежнай любоўю і ў любую мінуту стаць на яе абарону».

Кожнае слова ў «Вогненнай вёсцы» — праўда, і яна нікога не пакідае абыякавым. Невыпадкова гэту кнігу параўноўваюць з дакументамі Нюрнбергскага працэсу, дзе назаўсёды захавана праўда пра фашызм, пра пакуты, якія ён прынёс народам Еўропы.

За пяць гадоў «Я з вогненнай вёскі...» двойчы выйшла на рускай мове. На ўкраінскую яе пераклала харкаўская перакладчыца Мая Львовіч. Кніга выдана на венгерскай і польскай мовах. Зроблены пераклад на балгарскую, чэшскую і англійскую мовы.

У 1975 годзе ў нашай рэспубліцы пабывала Таццяна Нікалэску. Пасля паездкі ў часопісе «XX век» яна змясціла нарыс пра Беларусь,

расказала пра Хатынь, у перакладзе на румынскую мову дала фрагменты з кнігі «Я з вогненнай вёскі...».

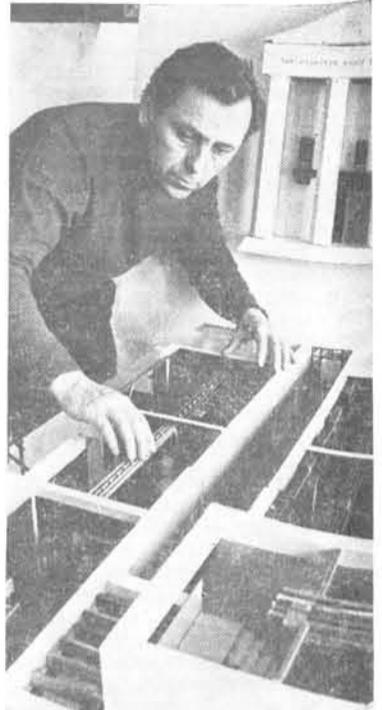
У славацкім часопісе «Рочанка» ўрыўкі былі надрукаваны ў перакладзе Эдуарда Гашынца. Знаёмлілі свайго чытача з творам А. Адамовіча, Я. Брыля, У. Калесніка адразу пасля яго выхаду ў Беларусі балгарскія часопісы «Літаратурэн фронт» і «Пламяк».

Але найбольшая колькасць публікацый у газетах і часопісах — рэцэнзій на кнігу і ўрыўкаў з яе на польскай мове, расказаў пра аўтараў і інтэрв'ю з імі — з'явіліся ў Польскай Народнай Рэспубліцы. Варшаўскае тэлебачанне прысвяціла кніжцы вялікую перадачу. Пра яе пісалі вядомы крытык Анджей Дравіч і выдатны пісьменнік Войцех Жукроўскі, яе перакладалі Мацей Канановіч, Ежы Літвінік, Ежы Кабатч і іншыя. Такая надзвычайная цікавасць палякаў да твора беларускіх пісьменнікаў пра вайну тлумачыцца тым, што ў лёсе нашых абодвух народаў многа агульнага. Вогненнай смерчарай прайшла другая сусветная вайна і на польскай зямлі. Таксама, як і мы, палякі разумеюць актуальнасць гэтай кніжкі ў сённяшнім трывожным свеце.

«Я з вогненнай вёскі...», — піша В. Жукроўскі, — не толькі літаратурны твор, а жорсткая праўда. Мне б вельмі хацелася ўбачыць гэтую кнігу перакладзенай на многія мовы, у руках усіх тых, хто мае дачыненне да рашэння пытанняў аб разбратнасці, усталяванні трывалата міру ва ўсім свеце. Гэта кніга не столькі аб цяжкасці і адчай, колькі аб сіле чалавека і трыумфе жыцця. Хоць пры чытанні яе набягае сляза, нашы вочы застаюцца пільнымі. Кулакі сціскаюцца ад гневу: няхай сёй-той не лічыць нас слабымі... У нас ёсць што любіць, ёсць што абараняць.»

Ні агонь, ні варожая куля не спынілі жыцця. Зноў прыйшла на нашу зямлю вясна. Сёлета, як было спакон веку, мы пасеялі хлеб, радуемся цяплу, гадуем дзяцей. Каб так было заўсёды, людзям патрэбен мір. Мы ніколі не забудзем, якой цаной здабылі яго.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

У гарадскім пасёлку Расоны Віцебскай вобласці будзе адкрыты філіял Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Экспанаты яго размесцяцца ў 15 залах. Яны раскажуць аб баявой садружнасці беларускіх, рускіх, латышскіх і літоўскіх партызан. НА ЗДЫМКУ: мастак В. ЧУГЛАЗАЎ ля распрацаванага ім праекта музея.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

БРАВА, МАЭСТРА!

«Брава, маэстра!» — так ацанілі землякі Страдзіваўскай работу беларускага майстра Андрэя Чайкова, які прадставіў ім сваю скрыпку. На міжнародным конкурсе ў італьянскім горадзе Крэмона інструмент заваяваў ганаровы дыплом.

Андрэй Андрэевіч асцярожна падносіць да пляча залаціста-аранжавую, з вішнёвымі адлівамі скрыпку. Майстэрня на паўняеца чаруючымі гукамі. Спецыялісты параўналі гэтае гучанне з «голосам» славуных італьянскіх скрыпак. Зразумела, такі камплімент быў прысмы майстру, які ўвасобіў у сваім інструменце ўласнае ўяўленне аб ідэальным гуку.

У майстэрні пры Белдзяржкансерваторыі, дзе працуе А. Чайкоў, усё гаворыць аб нязвычайным пошуку. На сценах і стэлажах — скрыпкі, віяланчэлі, кантрабасы, у шрубцы — каркас інструмента, які толькі пачаў набываць знаёмыя плаўныя абрысы. На верстаку — шклянчкі з янтарным лакам, брускі клёну і елкі — народ асабліва «музычных».

Іменна ў гэтых сценах нарадзіліся інструменты, якія не раз перамагалі на ўсесаюзных і міжнародных конкурсах. На скрыпках Чайкова іграў такіх славуных віртуозы, як лаўрэат Міжнароднага конкурсу імя Паганіні А. Крамароў, лаўрэат міжнародных конкурсаў В. Трацякоў.

А сваю першую скрыпку Андрэй Чайкоў змайстраваў калі яму было... пяць гадоў. Зрабіў, назіраючы за бацькам, вядомым скрыпачным майстрам. Бацька ж даў яму і першыя ўрокі музыкі, якою заўсёды быў напоўнены дом Чайковых. А потым — музычная школа, кансерваторыя, праца ў сімфанічным аркестры. І ўсё ж у спрэчцы паміж мастацтвам выканаўцы і стваральніка музычнага інструмента перамагло другое захапленне. І стала справай жыцця.

— Мне часта пытаюць, што галоўнае пры стварэнні добрага інструмента: дрэва, апрацоўка або тайна лаку? — гаворыць А. Чайкоў. — І я заўсёды адказваю неўпапад: тайна чалавека. Яго высокі прафесіяналізм, любоў да творчасці, імкненне да дасканаласці.

Л. КОЗІНА.

НА ЗДЫМКАХ: вокладкі кнігі «Я з вогненнай вёскі...», перакладзенай на рускую, украінскую і замежныя мовы; вокладкі зарубежных часопісаў, дзе змешчаны раздзелы з кнігі А. Адамовіча, Я. Брыля, У. Калесніка або рэцэнзіі на яе.

ГАРМОНІЯ КОЛЕРУ І ФОРМ

Яркая вясёлка мастацкага шкла і строгае гравюр усудніваюць у экспазіцыі, разгорнутай у Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. На гэтай выстаўцы, прысвечанай 110-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна, сабраны лепшыя творы мастакоў рэспублікі, што захоўваюцца ў фондах музея.

Гледачы падоўгу спыняюцца ля дэкаратыўных набораў «Яблыневы цвет» Т. Арцёмавай, «Белавежская пушча» В. Жохавы. Прыцягваюць увагу таксама работы Л. Мягковай, В. Дзівінскай, Т. Малышавой і іншых мастакоў.

Графіка на выстаўцы прадстаўлена

60 работамі, многія з якіх знаёмы мастарам выяўленчага мастацтва. Гэта вядомыя серыі заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Г. Паплаўскага «Мой край», «Камандоры», «Край азёрны», графічныя лісты пад агульнай назвай «Партызаны» заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. Кашкурэвіча.

У экспазіцыі вылучаюцца ілюстрацыі В. Шаранговіча да паэмы У. Маякоўскага «У. І. Ленін» і каляровыя літаграфіі І. Немагана да твораў В. Быкава «Жураўліны крык» і «Альпійская балада».

ПАЭТЫ НЕ ВЯРНУЛІСЯ З ВАЙНЫ

ПЕСНЯ ПЯРЭДНЯГА КРАЮ

КАлі размаўляюць гарматы, музы маўчаць — сцярджалася стагоддзямі. Мужныя музы мужага савецкага народа не маўчалі, не знямелі перад гарматамі ў час найвялікшай з войнаў, якія ведала чалавецтва. І адным з першых песняроў у стане воінаў быў беларускі паэт Мікола Сурначоў. На самым пачатку Вялікай Айчыннай вайны напісаў ён дванаццаць сваіх вядомых радкоў:

**Ніколі не ехаць
Хлапцу маладому
Да блізкага гaju,
Да роднага дому.**

**Над ім асыпаюцца
Слуцкія краскі,
Абсмалены колас
Схіліўся да каскі.**

**Ляжыць ён, як віцязь,
У стопаным жыцце.
Маці спаткаеце —
Ёй не кажыце...**

І жыве ў маёй памяці гэты верш, запомніўся ён некалькі разоў, без завучвання і стаў побач з многімі шэдэўрамі паэзіі і народнай творчасці, якія складаюць маю асабістую анталогію. У гэтых дванаццаці радках мой боль і смутак па тых, што загінулі, і маё вяртанне ў вогненнае мінулае, і мая ўцеха, што вось жа быў і сярод нас, у самым пекле вайны, Іюнак, якому ўдалося, мажліва, адным выдыхам у час высокага душэўнага ўзлёту стварыць цудоўны верш, які можа стаць і рэкіемам, і песняй, і нерукотворным помнікам усім, хто не вярнуўся з вайны, у тым ліку і яму самэму.

НАВАТ мы, сучаснікі і аднагодыкі, мала ведаем пра Міколу Сурначова. Дадэдукалі паведамляе: «...нарадзіўся ў 1917 годзе на Гомельшчыне ў сялянскай сям'і. Скончыў літаратурны факультэт Гомельскага педагагічнага інстытута. Працаваў у рэдакцыях рэспубліканскіх газет. У час Вялікай Айчыннай вайны служыў у Савецкай Арміі, удзельнічаў у абароне Каўказа, у вызваленні Украіны, Беларусі і Польшчы. Загінуў у маі 1945 года на фронце». Вось і ўсё. Кароткі мужны жыццяпіс, які мог бы ўмясціцца на магільнай пліце.

Засталіся ўспаміны родных і блізкіх, а таксама сяброў паэта, і яны ў пэўнай меры сталі штрыхамі да яго вобраза. Вось што пісаў вядомы рускі савецкі паэт Дзмітрый Кавалёў: «Калі я пазнаёміўся з Міколам Сурначовым, ён паспеў ужо закончыць інстытут і надрукаваць свае вершы ў гоўстым рэспубліканскім часопісе. Можна таму ён здаваўся мне старэйшым, хоць быў маладзей за мяне. Хударлявы, з ледзве прыкметнымі маршчынкамі на строгім твары, шэрымі няўсмешлівымі вачыма, ён быў чалавекам здзіўляючай душэўнай пляшчотнасці, валодаў рэдкім дарам пранікнення ў духоўны свет сваіх равеснікаў».

У МАГІЛЁВЕ жыве і працуе Лідзія Мікалаеўна, сястра Міколы, якая на пяць гадоў маладзейшая за яго. Пасля заканчэння сямігодкі вучылася ў Ленінградскім медгэзікуме. Дыплом фельчара агрымала ў канцы ліпеня, калі грывела ўжо вайна. Паехала суправаджаць эвакуіраваных дзяцей. 400-малышоў ясельнага ўзросту — і 10 іх, медыцынскіх нячэк. Дабраліся толькі да станцыі Балагое, далей не было як: з боку Старой Русы вораг адрэзаў дарэгу. Вярнуліся ў Ленінград, аддалі дзяцей мацярыкам. Лідзія Сурначова стала медыцынскай сястрой ваеннага шпітала. Пасля прарыву блакады разам з прыфрантавым шпіталем выехала ўслед за наступаючымі войскамі. У Фінляндыі, пад Выбаргам, атрымала вестку ад

брата. Мікола Сурначоў пісаў аднекуль з-пад Варшавы.

— Письмо тое не захавалася, — кажа цяпер Лідзія Мікалаеўна, — ды яно ўсё ў памяці. Звычайны салдацкі трохкутнічак, дробныя радкі, напісаныя алоўкам. Брат паведамляў, дзе ён быў, дзе ваяваў, радаваўся, што наша армія імкліва наступала, што скоро фашысцкі звер будзе дабіты аз ўласным логаве. У п'ятым былі і такія словы: «Дарагая сястрыца! Я думаю пра цябе і пра ўсіх дзяўчат, прыгожых і пшчотных, якіх вайна абудла ў кірзавыя боты, а на плечы ўскінула суровы армейскі шынель. Уяўляю цябе на полі бою, бачу, як ратуеш раненага воіна, засланяючы сабой ад варожай кулі. Мяне таксама ўжо тройчы бінтавалі ласкавыя дзявочыя рукі, я адчуваў, што ад дотыку іх цішэў мой боль, хутчэй зажывалі раны. Салдаты Вялікай Айчыннай вайны ніколі не забудуць сваіх сясцёр. Трымайся, сястрыца, да перамогі ўжо недалёка!»

А ДРАЗУ ж пасля Дня Перамогі, у маі 1945 года, даслалі нядаўнія франтавікі пісьмо бацькам Сурначова, у якім расказалі пра апошнія дні яго франтавога жыцця. Цяжка паранены ў руку, старшы лейтэнант Сурначоў адмовіўся ехаць у шпіталь, бо пачынаўся штурм Берліна і ён вельмі хацеў удзельнічаць у ім. Падроздзяленне супрацьтанкавай артылерыі граміла тылы фашыстаў. Некалькі машын трапіла ў засаду. У няроўным рукапашным баі Мікола Сурначоў і яго салдаты загінулі. Пахавалі іх у васьмі кіламетрах ад Берліна. Палявая кірзавая сумка Міколы Сурначова, набітая не толькі тапаграфічнымі дапаможнікамі, але і вершамі, не была знойдзена. Нямногае з уцалелага выйшла пасля вайны дзвюма тоненькімі кніжэкамі. Вершы паэта-франтавіка, перакладзеныя на рускую мову і выдадзеныя потым у Маскве, сталі здабыткам усесаюзнага чытача. Творчасць Міколы Сурначова пасмяротна адзначана прэміяй Ленінскага камсамола імя М. Астроўскага.

І яшчэ з успамінаў Лідзіі Сурначовай.

— Наша радзіма — вёска Слабада Рагачоўскага раёна. За крайнімі хатамі адрозу ж пачынаўся лес. У вёсцы была толькі пачатковая школа. Сямігодку Мікола канчаў у Рагачове. Потым ён вучыўся на аграрнома ў Гомельскім сельскагаспадарчым тэхнікуме, было гэта ў пачатку трыцятых гадоў. Вучыўся і адначасова быў настаўнікам на пункце непісьменнасці для дарослых. Едучы на вакацыі дамоў, запасіў нам падарункі: каму хусцінку, каму сукенку альбо чаравікі. Самы лепшы падарунак, вядома ж, — маці, якую вельмі любіў і шанаваў. Калі пачаў вучыцца ў Гомельскім педагагічным інстытуце, прыкметна пасталеў. Гэтую сталасць паважалі ў ім старэйшыя, звярталіся да яго як да роўні, абмяркоўвалі з ім самыя сур'ёзныя справы. Міколу цягнула да людзей, кожнае лета працаваў ён разам з калгаснікамі ў полі і на лузе. Прымаў удзел у грамадскіх справах, дапамагаў выпускаць калгасную насценную газету. Многа чытаў, прыхвочваў да чытання сясцёр. Дома ў нас сабралася ніштаватая бібліятэка. Бацька ў час вайны склаў кнігі ў скрыню і так захаваў дзесьці ў зямлі, што потым і сам не змог знайсці...

Лідзія Мікалаеўна ўспамінае маленства і школьныя гады, уваскрашае абразкі, кожны з якіх мае дачыненне да брата і дае магчымасць лепей уявіць, як складваўся характар, умацоўваліся воля і маральныя сілы будучага паэта-франтавіка.

ПОЛЕ бою апошняга года вайны стала пантэонам абарванай песні і для Аляксея Коршака. Загінуў ён 27 лютага 1945 года ва Усходняй Прусіі. Смелага разведчыка Аляксея Коршака на самым пачатку 26-га года жыцця скасілі кулі фашысцкага аўтаматчыка.

Вясковы хлопец з Капыльшчыны Аляксей Коршак у 1938 годзе пасля дзесяцігодкі паступіў на літаратурны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута імя М. Горкага. Скончыць інстытут не давялося: перашкодзіла вайна. Не паспеў выдаць і першы зборнік вершаў, які ён падрыхтаваў са строгім і ўдумлівым падборам вершаў і даў яму назву «Пялёсткі». Пасля вайны сябры паэта адшукалі рукапіс зборніка ў яго бацькоў, дадалі нямногія ўцалелыя вершы, якія прыслаў Аляксей Коршак з фронту, і выдалі пад назваю «Апаленыя пялёсткі». Праз дзесяцігодзі, як і сёння, будучы гучаць і крапаць пачуцці нашчадкаў пульсуючыя радкі Аляксея Коршака, у якіх—сыноўская вернасць Радзіме і ўсвядомленае самаахвяраванне:

**Я б закрыў навек спакойна
вочы,
Каб мой любы край
Больш не ведаў злой пакутнай
ночы,
Красаваў, як май,
Каб хадзіў навокал спеў
мінорны,
Што я ў бітве лёг
За прыгожы родны край
азэрны,
За вясну ў палэх.**

НА ПАВЕРЦЫ першымі называюцца прозвішчы воінаў, якія навечна занесены ў спіс вайсковай часці. Будучы вечна ў памяці народа верныя сыны яго, што ў найцяжэйшы для Радзімы час яром і штыком змагаліся з ворагам, не пакідаючы поля бою да апошняга свайго дыхання. У 1941 годзе загінулі Леанід Гаўрылаў і Уладзімір Рагуцкі. У 1942-м пад Сталінградам палі смерцю храбрых Аляксей Жаўрук і Аркадзь Гейнэ. Навечна застаўся пад Ленінградам удзельнік яго гераічнай абароны Андрэй Ушакоў. Напярэдадні Дня Перамогі, 4 мая 1945 года, вайна забрала Сяргея Крыўца. Дзесьці на Балканах застаўся Змітрок Астапенка, які да вайны яшчэ прадчуваў недалёкую будучыню касмічнай эры, марыў аб палётах у космас і ў пачатку 30-х гадоў надрукаваў фантастычны раман «Вызваленне сіл».

З прыгожай мары нараджаецца песня. У кожнага паэта-франтавіка была будучыня жыцця і творчасці. Колькі песень не паспелі нарадзіцца, якія вялікія страты панесла беларуская паэзія!.

НА ЗЯМЛІ нашай па-над дарогамі і скрыжаваннямі на курганах і плошчах узвышаюцца велічныя помнікі з імёнамі тых, хто аддаў жыццё дзеля міру і спакою на планеце. І да нас, сучаснікаў, і да тых, хто прыйдзе ў свет, звернуты радкі Андрэя Ушакова:

**Навекі, як вобраз бацькоў
сваіх,
Імёны іх прачытай і запомні.
Ты пройдзеш па полі,
па сцэжках лясных,
Праз ціхі вечар і ясныя
промі.
Каб даць спакой здранцвелым
нагам,
Прысядзеш спачыць у цяньку
пад вязам.
І, можа, будзе зусім няўцяям,
Як многаму ім ты ў жыцці
абавязан.**

Аляксей ПЫСІН.

Дзе б ні гастрляваў мінскі вакальна-інструментальны ансамбль «Чараўніцы», усюды яго прымаюць выключна цёпла. З поспехам праходзілі канцэрты папулярнага эстраднага калектыву ў многіх гарадах краіны і за мяжой. У дні летніх Алімпійскіх гульняў «Чараўніцы» выступалі ў праграме культурнага абслугоўвання ўдзельнікаў і гасцей футбольнага турніра, які будзе праходзіць у Мінску. Артысткі выкаваюць арыгінальныя апрацоўкі народных мелодый, новыя песні І. Лучанка, Л. Захлеўнага, У. Будніка і іншых беларускіх кампазітараў. **НА ЗДЫМКАХ:** на сцэне — «Чараўніцы»; выступае артыстка ансамбля Таццяна ЛЕВУШКІНА. Фота У. МЯЖЭВІЧА.

ЖЫЦЦЁ І ПОДЗВІГ ГЕНЕРАЛА РАГУЛІ

[Заканчэнне.
Пачатак на 5-й стар.]

ка аўтамагістраль, якая злучае Гомель з Магілёвам, была перарэзана, і фашысты, што абаранялі Гомель, не атрымалі ніводнага салдата, ніводнага патрона і снарада, ні кілаграма прадуктаў харчавання. 26 лістапада 1943 года першы абласны цэнтр Беларусі быў вызвалены.

...Строгі твар, прыпухлы ад бяссонніцы павекі, засяроджанае голасе спакойны і роўны, — такім запомніўся ў тыя дні камкор начальніку яго штаба генералу В. Куўшыніку, які з глыбокай павагай расказваў мне аб гэтым чалавеку. Ён не бравіраваў бяспрашам, хоць усе ведалі, што ён адважны і храбры. Караў камандзіраў, якія лезлі пад кулі, але сам, калі патрабавала становішча, пад кулямі і снарадамі назіраў, як развіваецца наступленне.

Калі б цяпер быў жывы генерал-маёр Іван Рагуля, я, магчыма, змог бы дзведца ў яго, што ён адчуваў, калі яго корпус, выбіўшы ворага з Самавалавіч, Чэрвеня, прайшоў на поўдзень ад Мінска і ўвайшоў у Чырвонае Урочышча, вызваляў Негарэлае і Дзяржынск, трымаючы напрамак на Беласток. Але мне здаецца, я бачу мільганушы на яго суровым твары водбліск унутранага агню, калі яму далажылі: — Таварыш генерал! Дзвесце восемдзят трэцяя дывізія палкоўніка Канвалава ўзяла Навагрудак!

Магчыма, у тую мінуту Іван Лявонцэвіч успомніў, як бацька прывозіў яму з павету ледзянцы. Або той вузельчык з харчамі, які сунула яму ў рукі цётка, калі ён ішоў у мястэчка па павестцы павятовага начальніка...

Войскі 3-й арміі ў сваёй па-

ласе наступлення праследавалі і бесперапынна гналі ворага на захад. Наперадзе — Беласток. Ён акружаны трыма абводамі абарончых рубяжоў. Вораг ярасна супраціўляецца націску савецкіх часцей. Генерал Рагуля пераезджае з аднаго ўчастка на другі. Энергічна камандуе, на хату прымае рашэнні. Вораг контратакуе. Пад абстрэл трапляе вышыня, з якой камкор назірае за боем. Тут асколак снарада паразіў генерала...

Усяго сорок кіламетраў на дайшоў Іван Рагуля да ракі Буг, па якой пралягала заходняя граніца нашай Радзімы. Смяртэльна раненага, яго прывезлі на самаходцы на камандны пункт корпуса «каля вёскі Валкаствец. Ён ляжаў на зялёнай траве і ў час перавязкі аддаваў апошнія распараджэнні. Потым замаўчаў, глядзячы ў высокае блакітнае неба з рэдкімі белымі аблакамі. «Вось і ўсё», — прагаварыў ён і закрыў вочы. Праз некалькі гаўдзін Іван Рагуля памёр пасля аперацыі ў пал'явым шпіталі. Гэта было 20 чэрвеня 1944 года.

Цела генерал-маёра Івана Лявонцэвіча Рагулі перавезлі ў горад Баранавічы, які вызвалілі войскі 80-га стралковага корпуса, пахавалі з усімі воінскімі ўшанаваннямі.

У Баранавічах ёсць вуліца, названая імем генерала Рагулі. У краязнаўчым музеі горада дбайна аформлена экспазіцыя, якая расказвае аб жыцці і подзвігу земляка. І на традыцыйных сустрэчах ветэранаў 3-й арміі, 80-га корпуса і самай заслужанай яго 283-й стралковай Гомельскай Чырвонасцяжнай ордэна Суворова дывізіі ў Маскве і Мінску зноў і зноў успамінаецца імя Івана Рагулі, чалавека вялікай душы і палкаводчага таленту.

Мікалай ГРЫЦАН.

Беларускі скульптар Іван Міско працуе над стварэннем галерэі партрэтаў савецкіх касманаўтаў. Ён часта бывае ў Зорным гарадку. Многія пакаральнікі Сусвету наведалі яго майстэрню ў Мінску.

Цяпер І. Міско лепіць скульптурны партрэт лётчыка-касманаўта СССР Валерыя Руміна. **НА ЗДЫМКУ:** наш зямляк, лётчык-касманаўт СССР Уладзімір КАВАЛЁНАК і Іван МІСКО ў майстэрні. **Фота Ч. МЕЗІНА.**

АЛЕЯ ПЕРАМОГІ

Май 1945 года... Адгрымелі салюты вялікай Перамогі. У руінах ляжаў Мінск. Зранены горад набіраў сілы для аднаўлення. Пачаў залечваць свае раны і напалавіну высечаны і спустошаны Батанічны сад АН БССР. Нешматлікі тэды калекцыі прыводзіў у парадак батанічныя калекцыі, афармляў экспазіцыйныя ўчасткі, садзіў новыя расліны. Дапамогу яму аказвалі многія навуковыя ўстановы нашай краіны.

У тых дні і нарадзілася ідэя заклаці ў садзе алею Перамогі ў гонар бяспрыкладнага подзвігу воінаў Савецкай Арміі і ўсяго савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

І вось супрацоўнікі сада з дапамогай салдат прывезлі з лесу і высадзілі ялінкі. Іх роўныя радонкі і ўтварылі алею Перамогі.

Ішлі гады, надрасталі дрэвы. Сад быў рэканструяваны. Там пабудавалі лабараторны корпус, фондавую і доследна-вытворчую аранжарэі, аб'екты малых архітэктурных форм, цудоўны азэрны комплекс і будынкі гаспадарчага прызначэння, аднавілі і пашырылі калекцыі кветкава-дэкаратыўных раслін, аформілі шматлікія экспазіцыі і ландшафтна-дэкаратыўныя ўчасткі.

Маленькія ялінкі на алеі Перамогі сталі высокімі, стройнымі елкамі, якія стаяць, нібы вартавыя ва ўрачыстым страі. Па гэтым цяністым калідоры, што звязвае цэнтральны партэр з любімым месцам адпачынку — азэрным комплексам, штогод праходзяць тысячы мінчан і гасцей нашай сталіцы.

П. ПЯТРОўСкі.

...І АДВЕЧНАЯ ПРЫГАЖОСЦЬ

Госці Алімпіяды-80, якія будуць праязджаць праз заходнія вароты краіны — горад Брэст, атрымаць магчымасць пабываць у Беларускай пушчы і сустрэцца з... зубрам. Гэты маляўнічы куток прыроды з унікальнымі жывёламі і раслінным светам адкрые сваю адвечную прыгажосць падарожнікам, якія едуць у сталіцу Беларусі. А прыехаць яны могуць сюды, у прыватнасці, аўтобусаў. 50 «карусаў» і «ЛАЗаў», спецыяльна падрыхтаваных для гэтай мэты, з кам-

фортам даставяць іх у Мінск па новай цудоўнай шашы.

На ўсім шляху следавання турыстаў будзе ўстаноўлена 46 дыспетчарскіх пунктаў. Большая частка з іх — перасоўныя.

Але клопаты аўтатранспартнікаў на гэтым не канчаюцца. Для гасцей і ўдзельнікаў адборачнага футбольнага турніра выдзяляецца 340 аўтобусаў, 25 таксаматораў і 20 грузавых аўтамашынаў. Грузавікі будуць выкарыстаны на перавозках спартыўнага інвентару і бага-

жу. Прычым увесь гэты транспарт знешне будзе выглядаць па-алімпійску маляўніча і святочна. Для работы на ім адбраны 800 лепшых вадзіцеляў. Амаль усе яны — спартсмены, якія могуць дапытлівым турыстам раскажаць аб сваіх земляках — чэмпіёнах свету і Алімпіяд, аб багатых спартыўных традыцыях Мінска. А пакуль вадзіцелі вывучаюць замежныя мовы, слухаюць лекцыі па гісторыі алімпійскага руху.

У. ДУТАЎ.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

Альбом «Памяць зямлі Беларускай», у якім больш за 200 каляровых і чорна-белых здымкаў, знаёміць з помнікамі архітэктуры, баявой і працоўнай славы, гістарычнымі і запаведнымі мясцінамі рэспублікі.

Сярод прадстаўленых — Спаса-Ефрасіннеўская царква ў Полацку і Барысаглебская (Каложская) у Гродна (XII стагоддзе), Праабражэнская царква ў Заслаўі (XVI стагоддзе), храм абароннага тыпу ў Сынкахавічах

(XV-XVI стагоддзі), замкі ў Міры, Нясвіжы, Лідзе і г. д.

На старонках альбома змешчаны фатаграфіі помнікаў Ф. Скарыне, А. Міцкевічу, Э. Ажэшка, М. Багдановічу, Я. Купалу, Я. Коласу і многім іншым выдатным дзеячам культуры.

Значнае месца адведзена паказу помнікаў, што ўвечваюць гераізм народа Беларускай ССР у мірны час і ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Гэта мемарыяльныя комплек-

сы «Хатынь», «Брэсцкая крэпасць-герой», «Прарыў», помнікі К. Заслонаву, Л. Даватару, К. Арлоўскаму, маці-патрыётцы Н. Купрыянавай...

Альбом «Памяць зямлі Беларускай» змяшчае тэкст на беларускай, рускай, англійскай, нямецкай, французскай, іспанскай мовах.

Г. ГАЛУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: старонкі з альбома «Памяць зямлі Беларускай».

СПОРТ

ВІЦЯБЧАНІН — ЧЭМПІЁН ЕЎРОПЫ

На першынстве краіны па класічнай барацьбе сёлета ўвагу спецыялістаў у вазе да 90 кілаграмаў прыцягнуў малады спартсмен з Віцебска Ігар Каньгін. У пяці паядынках беларускі асілак атрымаў чысты перамогі.

Ігара ўключылі ў састаў зборнай краіны, якая п'ядаўна ўдзельнічала ў чэмпіянаце Еўропы, што завяршыўся ў чэхаславацкім горадзе Прыявідзе. Цяжка прыйшлося маладому спартсмену. Пасля трох кругоў у яго было чатыры штрафныя ачы. І толькі вялікая воля дазволіла Ігару Каньгіну сабрацца і ў наступных паядынках атрымаць упэўнены перамогі. Перад ім не ўстаялі швед Андэрсан, паляк Галінскі, балгарын Нікалаў. Віцебчанін заваяваў залаты медаль, гэтым самым пацвердзіў, што з'яўляецца галоўным прэтэндэнтам на п'юцёўку на Алімпіяду-80.

ЧАТЫРЫ РАЗЫ ПЕРШЫ

На kortax Сочы завяршыўся міжнародны турнір тэнісістаў-юніёраў. У ім прынялі ўдзел спартсмены СССР, Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Румыніі, Чэхаславакіі і Афганістана.

Вялікага поспеху дамогся мінчанін майстар спорту Сяргей Леанюк. Ён чатыры разы падмаўся на вышэйшую ступеньку п'едэстала гонару: стаўшы пераможцам у камандным заліку, а таксама ў асабістых адзіночным, парным і змешаным разрадах. Настаўнікам Сяргея з'яўляецца заслужаны трэнер БССР А. Эйдэльман.

ЛІДЗІРУЕ «ХІМІК»

Пачаліся гульні першынства краіны па футболе сярод каманд другой лігі. Першыя туры ўдала правёў гродзенскі «Хімік». У трох сустрэчах ён сабраў пяць ачкоў з шасці магчымых і стаў лідэрам. Магілёўскі «Днепр» — на чацвёртым месцы.

Ну, паехалі!

Фотаэцюд М. АСАЕВІЧА.

ФАРБЫ ПАЛЕССЯ

Вынікам шматгадовай творчай садружнасці беларускіх мастакоў з працаўнікамі палескага краю стала выстаўка «Мазыршчына: год 1980-ты», якая адкрылася ў Мазыры.

Аснову экспазіцыі склаў фонд філіяла Дзяржаўнага мастацкага музея БССР, створанага некалькі гадоў назад у пасёлку Крынічны Мазырскага раёна, у якім налічваецца ўжо звыш трохсот карцін і скульптур. Сярод іх работы апошніх гадоў вядомых беларускіх мастакоў У. Гоманава, У. Стальмашонка, У. Летуна і іншых.

Пры тэматычнай разнастайнасці і індывідуальнасці творчага пошуку мастакоў усе экспануемыя палотны аб'ядноўвае вялікая любоў іх стваральнікаў да палескай зямлі, да яе людзей, якія пераўтвараюць гэты край. Іменна яны, лепшыя людзі Мазыршчыны — меляратары і настаўнікі, механізатары і будаўнікі, сталі героямі карцін, прадстаўленых на выстаўцы.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 730.